KONKURSO

Kia estas la logika senco de l'vorto « GRANDO? »

Laŭ la Esperanta (Antida) sistemo, **grando = kvalito « grand »**.
Laŭ la Ida (Couturat) sistemo, **grando = homo grand.**

Mi subskribinta pagos monsumon da

200 Sm.

(500 FR.)

al la persono kiu montros ke la Ida sistemo estas pli logika, aŭ eĉ tiel logika, ol la Esperanta. (Tiu propono estas tre grava, ĉar de la rezulto de tiu diskuto dependas la supereco de la sistemo de vortkonstruo en Esp. kompare al tiu de Ido.)

R. de Saussure
(Antido).

Kial la vorto « grando » ne povas logike signifi « granda homo »

(nek en Ido, nek en Esperanto).

I. — **Laŭ la Ida sistemo :**

En Ido, la gramatikaj finaĵoj *o, a,* ktp., entenas en si mem absolute nenian sencon sed montras nur la gramatikan rolon. La finaĵo *o* ekzemple signifas nur, ke la vorto kies finaĵo ĝi estas, estas substantivo; finaĵo *a* signifas ke la vorto kies finaĵo ĝi estas, estas adjektivo; ktp.

Nu, se la finaĵoj *o, a,* entenas en si mem nenian ideon, tiam la solaj ideoj entenataj ĉu en vorto *granda,* ĉu en vorto *grando,* estas la ideoj entenataj en la radiko *grand.* Do la ideoj entenataj en *granda* devus esti precize la samaj kiel tiuj entenataj en *grando,* ĉar laŭ la 10ª regulo de la Ida gramatiko, radikoj (kiel *grand*) estas nevarieblaj elementoj. Sed la adjektivo *granda* entenas nur ideon kvalitan kaj nenian ideon de substanco (ekzemple en la esprimo *la granda arbo,* la vorto *granda* montras « atribuon » de la substanco *arbo*); kontraŭe se *grando* signifus *granda homo,* tiam radiko *grand* devas enteni en si mem la ideon de substanco, kaj ankaŭ la ideon de persono.

El tio povas sekvi nur tri konkludoj.

1ᵉ Se radiko *grand* enhavas ideon de persono en vorto *grando,* kaj ne enhavas ĝin en vorto *granda,* la radiko *grand* **ne plu estas elemento nevariebla;** ĝi ankaŭ **ne plu estas elemento sendependa,** ĉar la senco de radiko *grand* dependus de la gramatika finaĵo, kiun oni aldonas al ĝi; kaj plie la derivo *granda, grando* **ne plu estas renversebla,** ĉar laŭ la reguloj de derivado en Ido, se oni derivas *granda* de *grando,* oni devus havi : *granda = kiu estas grando.* Sed tio estas nevera se *grando = grand homo,* ĉar tiam oni havus : *granda = kiu estas grand homo* kaj oni alvenus al absurdaĵoj kiel : *granda ĝardeno = ĝardeno kiu estas grand homo.*

2ᵉ Se radiko *grand* estas elemento nevariebla kaj enhavas ideon de persono, tiam *grando* certe signifus *grand homo,* sed **tiam la vorto** *granda* **ankaŭ entenus ideon de persono** kaj oni alvenus al la sama absurdaĵo ke *granda ĝardeno* signifus *ĝardeno kiu estas grand homo.*

701480-C, Esp

3e Se radiko *grand* estas nur kvalita, t. e. se ĝi estas elemento nevariebla kiu ne entenas en si la ideon de persono, **tiam** *grando* **ankaŭ ne entenus ideon de persono** (ĉar finaĵo *o* entenas en si nenian ideon), do *grando* ne povus signifi *grand homo*, kaj la vorto *grando* estus per si mem absurdaĵo, ĉar vorto kiu entenas en si mem absolute nenian ideon krom la kvalitan adjektivan ideon *grand*, ne povas esti substantivo. Vorto povas esti substantivo nur se almenaŭ ĝia lasta parto enhavas ideon substantivan, ekzemple *hom, grandduk, grandul* estas substantivoj ĉar la lastaj partoj de tiuj vortoj (*hom, duk, ul*) estas substantivoj.

Ni do alvenas al la konkludo ke eĉ **en Ido** *grando* **ne povas signifi** *grand homo* **sen peko kontraŭ la nevariebleco de la radikoj kaj kontraŭ la renversebleco de la derivo;** ke la finaĵoj gramatikaj *o, a,* ktp. de Ido havas nenian utilon, ĉar se vorto estas jam per si mem adjektivo (kiel *grand*), oni ne bezonas finaĵon *a* por ĝin adjektivigi, kaj se vorto estas substantivo aŭ verbo, oni povas adjektivigi ĝin nur per sufikso kiu alportas kun si mem la adjektivan ideon, do nur per sufiksoj kiel la Idaj sufiksoj *al, oz,* ktp., aŭ kiel la Esperanta adjektiva sufikso *a*, sed ne per la Ida finaĵo *a*, kiu enhavas en si mem nenian ideon. La Ida finaĵo *a* estas tute senutila, aŭ pli ĝuste, ĝi estus tute senutila se Ido ne proklamus arbitrajn regulojn por fiksi la sencon de vortoj kiel *grando*. Se Ido donus al ĉiu vorto la logikan sencon eltiritan de la enhavo mem de la vorto, ĝi ne plu bezonus la finaĵojn *o, a,* ktp., nek regulojn pri derivado. Efektive : se iu regulo de derivado donas al la vortoj sencon konforman al ilia enhavo, tiam la regulo estas superflua, nebezonata ; kaj se la regulo donas sencon nekonforman al la enhavo de la vorto, tiam la regulo pekas kontraŭ la nevariebleco de la vortelementoj, ĉar ĝi ŝanĝas la originan sencon de tiuj elementoj **per la fakto mem ke ĝi donas al la vorto sencon alian ol tiu kiu rezultus de tiuj elementoj.**

Oni ankaŭ vidas ke estas absolute necese fari diferencon inter la radikoj adjektivaj kaj la radikoj substantivaj, ĉar la sama radiko ne povas esti jen adjektiva, jen substantiva sen peko kontraŭ la nevariebleco de la ideoj entenataj en tiu radiko.

Tion plej klare montras la analizo de la vorto *grando*, farita laŭ la principoj mem de Ido. La senco de la vortoj devas esti fiksata nur per la naturaj leĝoj de la vortkonstruo el nevarieblaj elementoj.

II. — Laŭ la Esperanta sistemo :

En Esperanto, la finaĵoj *o, a, i, e* estas veraj sufiksoj, memstaraj vortoj kun difinita senco. Finaĵo *o* ekzemple estas per si mem substantivo, do *grand-o* estas adjektivo-substantivo tute same kiel vorto *grand-duk* aŭ *grand-ul*.

La vorto *grando* konsistas el du partoj, radiko *grand* kaj afikso substantiva *o*, do ĉiu ideo entenata en *grando* devas esti entenata ĉu en radiko *grand* ĉu en finaĵo *o*. Sekve, se *grando* signifus *granda homo*, la ideo de « homo », aŭ de « persono » devus esti en radiko *grand* aŭ en finaĵo *o*.

1e) Ni supozu ke radiko *grand* enhavas ideon de persono. Tiam radiko *grand* estus substantiva kaj ĉiam kunportus kun si ideon de persono. Ni jam vidis ke tia supozo estas netolerebla, ĉar ekzemple *granda ĝardeno* signifus : « ĝardeno kiu havas kvaliton de (aŭ « kiu rilatas al ») grand homo ».

2e) Ni supozu ke finaĵo *o* enhavas ideon de persono : tio ankaŭ estas neebla, ĉar en Esperanto la substantiva afikso *o* = « kio estas, ekzistas », kaj tiu ideo estas pli ĝenerala ol tiu de « persono ». Kiel mi montros ĉi sube, la ĝeneralaj ideoj estas entenataj en la pli specialaj, sed ne reciproke. Ideo *ul* aŭ *person* entenas ideon *o* (kiel *Burgonjo* entenas ideon *Francujo*) sed ne reciproke. Se finaĵo *o* entenus alian ideon (krom la substantiva ideo de « io, kio estas »), tiu alia ideo devus esti ankoraŭ pli ĝenerala ; sed tio ne estas ebla, ĉar ideo pli ĝenerala ol la substantiva ideo ne ekzistas.

Resume **la ideo de « persono » povas esti entenata, nek en radiko** *grand*, **nek en afikso** *o*, do ankaŭ en Esperanto *grando* ne povas signifi *granda homo ;* radiko *grand* estas devige adjektiva. Ni montru nun, ke en natura sistemo de vortkonstruo, *grando* povas signifi nur *kvalito « grand »*.

ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK WIEN

La natura sistemo de vortkonstruo

Vortoj estas simboloj de ideoj. La diversaj ideoj ne estas egalvalora unu kompare al alia; ili formas hierarĥion, ĉar ili estas entenataj *unu en la alia*. Ekzemple ideo *ĉeval* entenas en si mem la ideon de *mamifero; mamifero* entenas en si la ideon de *vertebrulo*, kiu entenas en si la ideon de *viva estaĵo*, kiu entenas en si la ideon de *estaĵo* aŭ de « *io, kio estas, ekzistas* ». Tiu ĉi lasta ideo estas tiel ĝenerala, ke oni ne povas trovi ideon pli ĝeneralan kaj entenatan en ĝi. Tiun plej ĝeneralan ideon oni nomas *ideo substantiva* kaj pro tio oni diras ke radiko *ĉeval* estas « substantiva ». Tio signifas nur, ke la plej ĝenerala ideo entenata en ideo *ĉeval* estas la ideo de « io, kio estas ».

Oni vidas, ke la klasado de la radikoj laŭ 3 kategorioj (substantiva, adjektiva kaj verba) ne estas artaĵo elpensita por starigi teorion de vortkonstruo, sed ĝi estas fatala konsekvenco de la fakto, ke ĉiu speciala ideo entenas en si mem ideojn pli ĝeneralajn.

1. *Analizo de la vortoj.*

En Esperanto (kiel en la naturaj lingvoj), la vortoj konsistas el simplaj radikoj kaj afiksoj. Ambaŭ estas *nevarieblaj* kaj *memstaraj* elementoj, tiamaniere ke ĉiu vorto estas sendependa konstruataĵo, kies senco estas fiksata per sia propra enhavo kaj ne per aprioriaj reguloj de derivado. Ĝeneraldire la afiksoj esprimas ideojn pli ĝeneralajn ol la radikoj (ekz. *ul* esprimas la ĝeneralan ideon de *viva estaĵo*); la plej ĝeneralaj ideoj estas esprimataj per la « afiksoj gramatikaj » :

o = *io, kio estas* = afikso *substantiva*

a = { ideo *kvalita (ec)* aŭ » *rilata* } = » *adjektiva*

i = { *fari agon (ag* aŭ *ad)* aŭ *esti en ia stato (stat)* } = » *verba*

Tiujn afiksojn oni nomas kutime « finaĵoj », kvankam ili estas per si mem memstaraj vortoj kiel la aliaj afiksoj, ĉar ni ĵus vidis, ke ekzistas nenia diferenco inter la gramatikaj ideoj (*o, a, i*) kaj aliaj ideoj; la unuaj estas nur pli ĝeneralaj.

La analizo de radiko *ĉeval* povas do esti figurata jene :

ĉeval
(mamifer)
(vertebrul)
(ul)
(o)

Ĉar *o* = « io, kio estas » kaj *ul* = « viva estaĵo », oni povas diri ke la senco de *ĉeval* = « io, kio estas — viva estaĵo (speco *vertebrul*, speco *mamifer*, speco *ĉeval*) ».

Tiu analizo montras :

1e) Ke la specialaj ideoj entenas la pli ĝeneralajn sed ne reciproke : *ĉeval* entenas ideon *ul* (ĉar ĉiuj « ĉevaloj » estas « uloj ») kaj *ul* entenas ideon *o* (ĉar ĉiuj « uloj » estas « oj ») **sed ne reciproke**; oni ne povas diri ke ideo *o* entenas ideon *ul* (ĉar ne ĉiuj « oj » estas « uloj »), nek ke ideo *ul* entenas ideon *ĉeval* (ĉar ne ĉiuj « uloj » estas « ĉevaloj »). Tuto ne povas esti egala je unu el siaj partoj; oni do ne povas skribi *o* = *ul*, same kiel oni ne povas skribi *Francujo* = *Burgonjo*. La ideoj *ul* kaj *aĵ* estas *subdividoj* de la ideo *o*, kiel Burgonjo estas subdivido de Francujo [1].

2e) La enhavon de radiko *ĉeval* oni povas analizi laŭ multaj diversaj manieroj. Ekzemple laŭ malnova scienco, ĉevalo estis konsiderata ne kiel vertebrulo, sed kiel kvarpiedulo. Oni povas do ankaŭ skribi :

ĉeval
(kvarpiedul)
(ul)
(o)

Tiam la signifo de *ĉeval* estas « io, kio estas — viva estaĵo (speco *kvarpiedul*, speco *ĉeval*) », kaj tiu analizo estas tiel ĝusta kiel la unua. Ni do alvenas al tiu tre grava principo : *la analizo de la vortoj estas sendependa de la maniero laŭ kiu oni subdividas la ideojn* (do sendependa ekzemple de la diversaj sciencaj teorioj aŭ filozofiaj sistemoj, dum la Ida sistemo de derivado estas bazita sur speciala filozofia sistemo).

Ni prenu alian ekzemplon : *Francujo* povas esti subdividata tiel bone laŭ provincoj kiel laŭ departementoj; en la unua okazo la urbo *Châlons* ekzemple kuŝas en provinco *Champagne*, en la dua okazo ĝi kuŝas en departemento *Marne;* sed en ambaŭ okazoj, se oni analizas vorton derivitan de *Châlons*, kiel ekzemple *Châlonsano*, la analizo estas ĝusta, ĉar la speciala ideo « Châlons » entenas ambaŭ ideojn *Champagne* kaj *Marne;* do oni povas skribi, ĉu :

Châlons-ano = *Champagne-ano* (speco *Châlons*)
(Champagne)

ĉu :

Châlons-ano = *Marne-ano* (speco *Châlons*)
(Marne)

Simile kiel Francujon, oni povas subdividi la ideon substantivan *o* laŭ diversaj manieroj, kaj por ĉiu maniero la metodo de analizo restos ĝusta : nur unu kondiĉo estas necesa, nome ke la subdividoj estu mem ideoj substantivaj (kiel *ul*, *aĵ*, ktp.), ĉar adjektiva ideo, kiel *ec*, aŭ verba ideo kiel *ag*, ne povas esti subdivido de la substantiva ideo *o*.

---

[1] Mi do konsilas ne plu skribi *o* = *ul* aŭ *aj* kiel mi faris, ĉar tio povus esti erariga. Mi preferas forĵeti tute tiun ekvacion, despli ke mia teorio *ne dependas de la maniero laŭ kiu oni subdividas la ideon « o »*, kiel mi tuj montros.

Radiko (pro sia nevariebleco) ne povas esti jen substantiva, jen verba aŭ adjektiva, same kiel la urbo Lyon ne povas esti jen Franca, jen Angla aŭ Germana. La gramatika karaktero de la radikoj estas do por ili kvazaŭ « nacieco », kiun ili kunportas kun si ĉiam kaj ĉie.

Ekzemple radiko *grand* kunportas kun si la ideon kvalitan (aŭ adjektivan) *ec*, same kiel radiko *Lyon* kunportas kun si la ideon *France*, kaj la derivita vorto *grando* povas esti analizata kiel la derivita vorto *Lyonnais* :

grand-o = *ec-o* (speco *grand*), *Lyonn-ais* = *Franç-ais* (speco *Lyon*).
(*ec*) (*France*)

Sekve *grand-o* = *eco* « *grand* » = *kvalito* « *grand* ».

La senco de la vortoj dependas do de la maniero laŭ kiu la radikoj estas klasataj. Se radiko *bros* estas klasata inter la substantivoj (grupo *aj*), tiam la enhavo de la vorto *broso* estas :

bros-o = *kio estas* — *aĵo* (speco *bros*)
(*aj*)
(*o*)

Se kontraŭe oni klasas *bros* inter la verbaj radikoj, tiam radiko *bros* enhavas en si mem la verban ideon *i* kaj la enhavo de *broso* estas :

bros-o = *i-o* (speco *bros*) = *ag-o* (*bros*)
(*i*)

ĉar afikso *i* = *ag* = fari agon.

Tia analizo estas aplikebla al iu ajn vorto. Ekzemple *sukeraĵisto* analiziĝas jene :

suker—*aĵ*—*ist*—*o*
(*materi*) (*o*) (*ul*)
(*o*) (*o*)

La enhavo de tiu vorto estas do :

1. *o* = kio estas
2. *ist* = *o* + *ul* + (*ist*) = kio estas — persono — (speco *metia*)
3. *aj* = *o* + (*aĵ*) = kio estas — (speco *konkreta*)
4. *suker* = *o* + *materi* + (*suker*) = kio estas — materio — (speco *suker*)

Do sume :

sukerajisto = « kio estas — persono *metia* (karakterizata per) — konkretaĵoj (el) — materio (*suker*) ».

Oni vidas ke la ĝenerala senco de la vorto estas fiksata per la subkuŝantaj ĝeneralaj ideoj, dum la specialaj radikoj kiel *suker* kaj *ist* montras nur la « specon » de la kunrespondaj ĝeneralaj ideoj (*materio* kaj *ul*).

2. *Sintezo de la vortoj.*

La ĉi supra metodo ebligas trovi tute precize la sencon de donita vorto, (kiel *grando*), kiam oni konas la klasadon de la radikoj. Reciproke, se oni deziras **konstrui vorton por esprimi donitan ideon,** sufiĉas apliki laŭ jenajn principojn :

1. *Principo de neceso :* En konstruon de vorto oni devas enkonduki (per radikoj kaj afiksoj) ĉiujn ideojn necesajn por esprimi klare kaj plene la ideon reprezentotan.

2. *Principo de sufiĉo :* Oni ne devas ripeti plurfoje (kaj sen utilo) la saman ideon en la sama vorto kaj oni ne devas enkonduki en ĝin « fremdajn » ideojn, ne entenatajn en la ideo esprimota.

Tia estas la plena teorio de vortkonstruo : nevariebleco kaj sendependeco de la diversaj vortelementoj, hierarĥio de la ideoj, klasado de la radikoj kaj principoj de neceso kaj de sufiĉo.

Aldonaj rimarkoj.

La ĉi supra teorio pri vortkonstruo estas nova prezentado de la teorio de Antido. Oni konstatos ke mi forigis ĉion kio estas nenecesa por la analizo aŭ la sintezo de la vortoj. Tiel mi forigis diversajn kritikojn faritajn al mia teorio sub ĝia unua formo [1] kaj mi ankaŭ ebligis la aplikon de tiu teorio ne nur al Esperanto sed al iu ajn alia lingvo (natura aŭ artefarita kiel Ido).

Tiun ĝeneraligon de la teorio mi atingis montrante, ke la ideoj estas entenataj unu en la aliaj (la pli ĝeneralaj en la pli specialaj), kaj ankaŭ ke la analizo de la vortoj ne dependas de la maniero laŭ kiu oni subdividas la ideojn. Ekzemple la substantiva ideo *o* povas esti subdividata diversmaniere en du aŭ tri ideojn pli specialajn sed nia metodo de analizo ne dependas de la elekto de tiuj subdividoj. Mi proponis subdividi la ideon *o* en du ideojn : *ul* kaj *aj*, sed se oni trovas tiun subdividon kritikindan, oni povas elekti alian kaj la metodo de analizo restos la sama. Oni nur devas atenti, kiam oni analizas vortojn, ke la radikoj kaj afiksoj estas nur simboloj (de ideoj); do la valoro de iu ajn radiko, aŭ de iu ajn sufikso, esence dependas de ĝia difino. Ekzemple en Esperanto, sufikso *ec* estas adjektiva kaj ne substantiva, ĉar

hom-ec-o = F. *hum-an-ité* = G. *Mensch-lich-keit*
kaj *hom-a* = F. *hum-ain* = G. *mensch-lich.*

Oni vidas ke la sama sufikso F. *ain* aŭ G. *lich* estas reprezentata per sufikso *ec*, kiam ĝi estas interne de la vorto *(homeco)*, kaj per sufikso *a*, kiam ĝi estas ĉe fino de l'vorto *(homa)*. La sufikso *ec* do egalvaloras la adjektivan ideon kvalitan *a* kaj tio signifas ke ĉiu adjektivo kiel *grand* estas nur speciala kazo de la ideo adjektiva *ec*, same kiel ĉiu verbo kiel *skrib* estas speciala kazo de la ideo verba *ag*. Oni do havas *ec* = *eca* (kaj ne *eco*), kiel *grand* = *granda* (kaj ne *grando*); same oni havas *ag* = *agi* (kaj ne *ago*), kiel *skrib* = *skribi* (kaj ne *skribo*).

Ĉar *a* = *ec*, kaj *grand* = *granda*, oni konkludas ke *grand-o* = *granda-o* = *grandeco;* simile ĉar *i* = *ag* kaj *skrib* = *skribi*, oni havas *skrib-o* = *skribi-o* = *skribag-o*.

La vortoj *ago* kaj *eco* estas fundamentaj vortoj ĉar ili entenas neniun specialan ideon. Efektive ideo *ag* estas la ĝenerala verba ideo, ideo *ec* estas la ĝenerala adjektiva ideo kaj ideo *o* estas la ĝenerala substantiva ideo. La vorto *ag-o* estas la tipo de verbo-substantivo, do ĉiuj verbo-substantivoj kiel *skrib-o*, *abon-o* ktp., estas nur specialaj kazoj de *ag-o*. Simile *ec-o* estas la tipo de adjektivo-substantivo, kaj ĉiuj adjektivo-substantivoj kiel *grando*, *riĉo*, ktp. estas nur specialaj kazoj de *ec-o*.

Konkluda rimarko dediĉita al la Idistoj.

De post la apero de Ido, la Idistoj ofte fanfaronis pro tio, ke ilia lingvo posedas tiel nomitajn *regulojn pri derivado*, kredante ke la posedo de tiaj reguloj estas signo de supereco kompare al Esperanto.

Tamen iomete da pripenso klare montras ke antaŭfiksitaj reguloj de derivado estas signo ne de supereco sed de malsupereco. Efektive, la celo de la reguloj de derivado estas fiksi la sencon de vortoj, sed tiu senco estas jam fiksata per la enhavo mem de la diversaj partoj de l'vorto, tute same kiel la prononco de vorto estas fiksata per

---

[1] Oni komparu ekzemple la ĉi supran analizon de la vorto *sukerajisto* kun tiu de la sama vorto en mia « Construction logique des mots ».

la pronunco de la diversaj literoj entenataj en la vorto. En Ido ne ekzistas reguloj pri pronuncado, do kial starigi regulojn pri derivado? Tiaj reguloj povas esti nur neutilaj aŭ malutilaj. Efektive, se la regulo de derivado donas al la vorto sencon konforman al la enhavo de tiu vorto, la regulo estas neutila, superflua, ĉar sufiĉas analizi la vorton por trovi ĝian sencon. Se kontraŭe la regulo de derivado donas al la vorto sencon alian ol tiu, kiu rezultas de ĝia enhavo, tiam la regulo estas malutila ĉar ĝi ŝanĝas la naturan sencon de la vortelementoj, kaj tio estas kontraŭa al la deka regulo de la Ida gramatiko laŭ kiu la radikoj kaj sufiksoj devus esti elementoj nevarieblaj.

Mi montris ĉi supre ke tio efektive okazas en Ido por la vorto *grando* kaj aliaj samspecaj. La kaŭzo estas ke la Ida regulo laŭ kiu « adjektivo substantivigita montras la personon kiu posedas la kunrespondan kvaliton » estas regulo tute arbitra.

Tute same la regulo laŭ kiu « verbo substantivigita montras la agon esprimatan per la verbo » estas absolute neutila, ĉar oni jam scias ke ĉiuj verbaj radikoj aŭ verbaj sufiksoj entenas en si mem la ideon *ag (agi)*, do *skribo* = *ago skrib*, ĉar radiko *skrib* estas verba kaj enhavas en si mem ideon *ag*; simile *kronizo* montras « agon » ne pro tio ke ĝi estas substantivo derivita de *kronizar*, sed tute simple pro tio ke la vorto *kronizo* enhavas la verban sufikson *iz*, kiu enhavas en si mem la ĝeneralan verban ideon *ag*, tiamaniere ke *izo* estas nur speciala *ago*.

Do karaj samideanaj Idistoj, se vi tiom ŝatas regulojn eĉ kiam ili estas neutilaj, konservu viajn regulojn de derivado sed ne diru ke Ido estas la plej facila lingvo : la plej facila lingvo estas tiu kiu havas fonetikan alfabeton kaj nevarieblajn vortelementojn, ĉar tiuj du kondiĉoj estas sufiĉaj por fiksi la pronuncon kaj la signifon de iu ajn vorto sen specialaj reguloj. Kompreneble oni devas lerni la pronuncon de ĉiu aparta litero de la alfabeto kaj la sencon de ĉiu aparta radiko kaj afikso.

Lasthora aldono.

S[ro] Couturat mem konfesas ke la logika senco de « grando » ne estas « granda homo ».

Unu el la mafaciloj de la konkurso proponita de mi estas la starigo de komitato sufiĉe neŭtrala kaj kompetenta por juĝi kaj decidi pri la premio. Mi do proponas ke la juĝantaro estu elektota interkonsente kun la diversaj konkursontoj kaj mi, kaj mi petas ke la personoj kiuj deziras konkursi bonvolu sciigi tion al mi antaŭ la 1ª de junio 1911.

Nu la demando estas, ĉu iu deziras konkursi post la artikolo ĵus aperinta en la marta numero de « Progreso » (paĝo 60) kaj skribita de S[ro] Couturat mem ?

Jen kion skribis S[ro] C. responde al miaj kritikoj :

« Estas neutile diskuti pri la vorto *belo* (kun senco de persono) de la *logika* vidpunkto, ĉar ni ĉiam diris, ke ĝi estas nur *konvencionala abrejuro* (interkonsentita mallongigo), pravigata de ĝia oportuneco; kaj pro tio ni ne hezitas diri ankaŭ *dezerto*, *vakuo*, kiuj ne estas personoj sed lokoj. Ni uzas tiun mallongigon « nur se ekzistas nenia dubo, ke oni parolas pri persono » aŭ pri kozo. **Certe « belo » ne signifas per si mem « bela viro »**, sed pro ke oni havas *belino* kaj *belaĵo* por la ceteraj kazoj, oni povas doni al ĝi tiun sencon *interkonsente*. Mi diris ke adjektivo montras, ne abstraktan *kvaliton*, sed ĉiam *individuon* aŭ *objekton konkretan*, prenante tiun vorton en ĝia logika senco, kiu entenas egale personojn kaj kozojn. Oni ne povas serioze aserti ke adjektivo neniam povas fariĝi substantivo : ĉiuj lingvoj kontraŭe uzas konstante adjektivojn kiel substantivoj. Do, nur *nia sistemo* estas konforma al la ĝenerala uzado de la naturaj lingvoj kaj al ilia interna logiko.

L. C.

Post tiu deklaro de Prof. Couturat, ke « la vorto *belo* certe ne signifas per si mem *bela viro* », ŝajnas ke la konkurso proponita de mi fariĝas superflua. Sed ĉu S^ro^ C. bone pripensis pri la konsekvencoj de lia deklaro, kiu ŝancelas lian tutan sistemon de derivado. Ĝis nun oni ĉie distrumpetis ke la Idaj reguloj de derivado, transformis Esperanton en novan lingvon multe pli preciza, scienca kaj logika, en kiu la senco de la vortoj derivataj estas matematike fiksata per tiuj mirindaj reguloj. Sur paĝo 47 de la sama numero de « Progreso », S^ro^ C. diras laŭvorte : « en Ido ni havas nur unu principon ; ĉiu vorto devas enteni **ĉiujn elementojn** korespondantajn al la elementoj de la ideo esprimota », kaj nun S^ro^ C. konfesas ke la vortoj *belo, grando* estaŝ nur mallongigoj, ke ili ne entenas en si mem la ideon de persono kiu tamen estas unu el la elementoj de la ideo esprimota!

Do, konklude « Ido havas nur unu principon » kaj unu el la ĉefaj reguloj de derivado en Ido estas precize la neniigo de tiu ĉefprincipo!!!

S^ro^ C. pretendas ke li ĉiam diris ke la formoj *belo, grando* ktp., estas nur mallongigoj, dum kontraŭe li ĉiam mokis la Esperantistojn pro la formoj *belulo, grandulo* uzataj de ili, kaj en la oficiala raporto pri la laboroj de la komitato de la Delegitaro (paĝ. 20), li diras : « tio kondamnas la trouzon de sufikso *ul* por substantivigi adjektivojn. Se por adjektivigi ideon konkretan kiel *blind* sufiĉas *a*, por transformi ĝin en substantivon *samsencan* sufiĉas aldoni *o* ». Kaj tamen S^ro^ C. diras nun ke la formoj *belo, grando* estas nur mallongigoj kaj per tio li konfesas ke la ĝustaj formoj estas *belulo, grandulo*, ĉar la sola ideo, kiu ne estas esprimata estas la ideo de persono *(ul)*.

Ŝajnas do, ke la famaj Idaj reguloj de derivado, iom post iom vaporiĝas en « fumuron », ĉar ni montris ĉi supre ke la regulo pri substantivigo de la verboj estas tute superflua, kaj nun ni lernas de S^ro^ C. mem, ke la regulo pri substantivigo de la adjektivoj estas nur « konvencia mallongigo »!

Antido.

P. S. — Koncerne la alian rimarkon de S^ro^ C. laŭ kiu, « ĉiuj lingvoj uzas konstante adjektivojn kiel substantivoj », mi deziras respondi ke tio pruvas nenion ĉar 1^e^) en la naturaj lingvoj, adjektivoj estas substantivigataj per aldono de artikolo, kiu ĉiam anstataŭas substantivon ne esprimitan, ekzemple : F. *un riche* = *un homme riche*, 2^e^) eĉ se oni akceptas ke adjektivoj povas esti uzataj kiel substantivoj, tiu derivita substantivo ne montras ĉiam konkretaĵon kiel pretendas S^ro^ C., sed ankaŭ abstraktaĵon, ekz. : F. *le beau* aŭ Gr. το καλον signifas : la abstraktaĵo *bel*, kio estas preskaŭ identa je « eco *bel* », do S^ro^ C. ne rajtas diri ke « lia sistemo estas pli konforma al la ĝenerala uzado de la naturaj lingvoj kaj al ilia interna logiko » ; kaj ĉu S^ro^ C. jam forgesis kion li diris pri la vorto *kroni*, kiam mi rimarkigis al li ke tiu vorto estas « konforma al la uzado kaj interna logiko de la naturaj lingvoj? Li diris : « kio fariĝus la L. I. se ĝi devus sekvi la sennombrajn ekzemplojn de nelogikeco de niaj lingvoj »? Nu la Esp. vorto *kroni* estas multe pli logika ol la Ida vorto *grando*, ĉar *kron-i* signifas « fari la agon karakterizatan per aĵo kron », do en *kroni* mankas neniu ĉefa ideo, dum en *grando* mankas la ideo *ul*. kiu estas ĉefa parto de la ideo esprimota.

Koncerne la vortojn *dezerto, vakuo*, oni povas klasi ilin kiel substantivoj, ĉar la derivitaj adjektivoj *dezerta, vakua*, ĉiam signifas *kiu estas dezerto* aŭ *kiu havas kvaliton de dezerto* (dum mi montris ke *granda* ne povas signifi *kiu estas grando*, se *grando* signifas *grand homo*).

A.